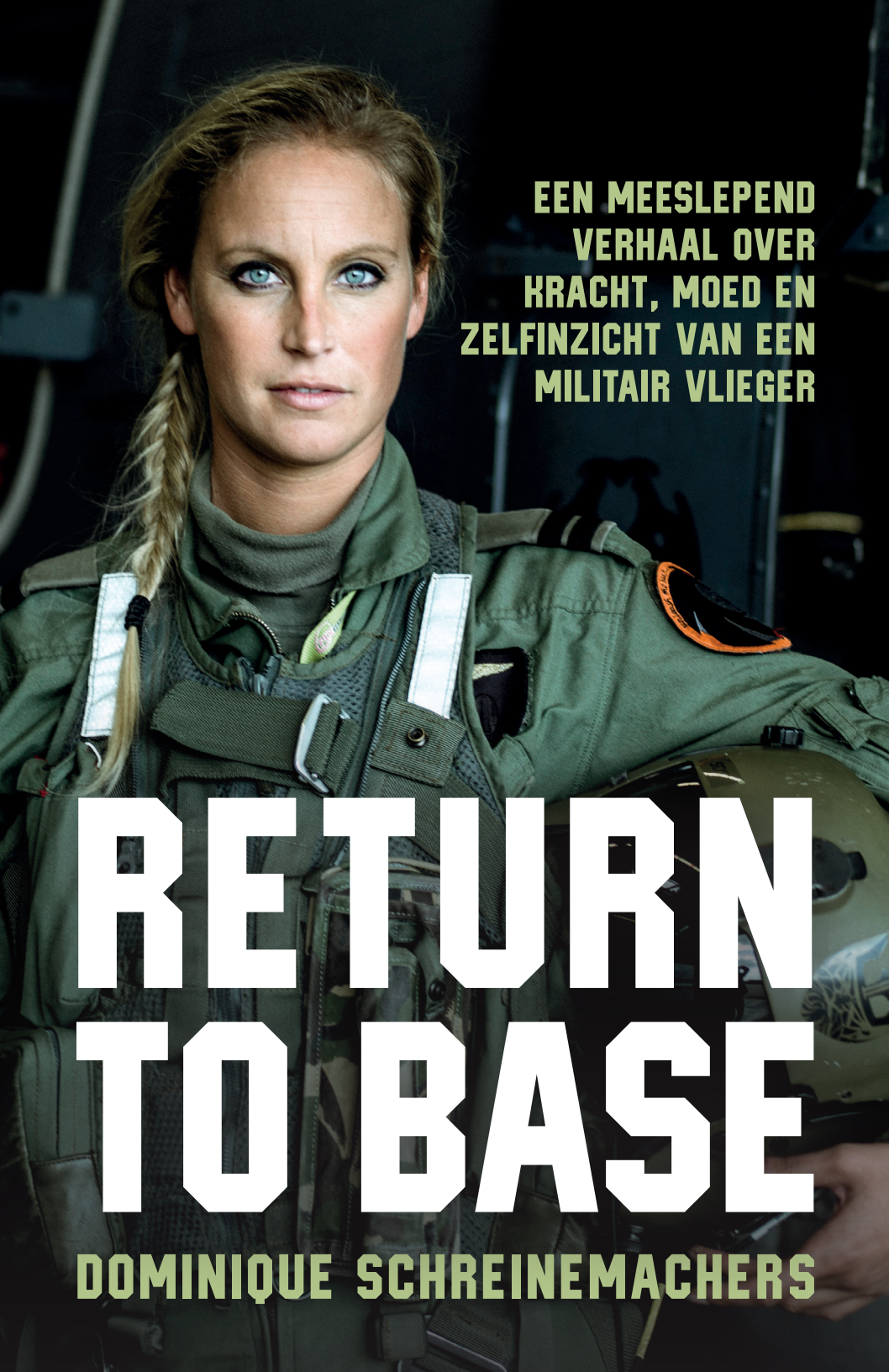

A portrait of a woman with blonde hair in a braid, wearing a green military flight suit and harness. She is looking directly at the camera with a serious expression. The background is dark and out of focus, showing some mechanical parts.

EEN MEESLEPEND
VERHAAL OVER
KRACHT, MOED EN
ZELFINZICHT VAN EEN
MILITAIR VLIAGER

RETURN TO BASE

DOMINIQUE SCHREINEMACHERS

INHOUD

Proloog 7

1 BASIS

Annie 11

Een stormachtig begin 13

Onze ouders 17

Circus 23

Ik was al een piloot 29

Ik gun iedereen ons moedertje 35

Vlieger worden 41

Ik had graag een piemel gehad 45

Van bezemklas naar droom 49

Te vliegerig; de ontgoocheling 57

Twee jaar opvreten 61

2 DE LUCHT IN

Het onmogelijke is mogelijk 67

Skin in the game 75

Twee werelden 79

Amerika, een makkie! 89

Je moet iets geks hebben 93

Wildcat 97

Het is wel oorlog 101

Terug naar de middeleeuwen 109

En toch is het ook Top Gun	113
De vrouwen helpen	115
(Niet) schieten	119
Verlangen naar die Top Gun-vibe	125
De laatste kogel was voor mij	127
Niet begrijpen dat je er nog bent	137
Een bitterzoete nasleep	139
Het leven gaat gewoon weer door, hè	143

3 RETURN TO BASE

Back to normal?	149
Nieuwe wegen	153
De tol die betaald moest worden	161
De liefde en de grote stap	165
Kreeft versus leeuw	171
De patronen mogen er zijn, maar...	175
Tommie en Charlotte	183
Je moet iets doorbreken	191
Afscheid der wapenen	197
Rouw	201
Dankbaarheid	205
Epiloog	209
Dankwoord	213

PROLOOG

Daar ligt het. Afghanistan. Land van zand, droogte en gekte. Van oorlog. Ik kijk in gedachten naar dat woord en heb geen idee wat ik zie. Wat is oorlog? Hoe voelt dat? Ik weet het niet.

Toch is dit waar ik naartoe heb geleefd. Ik heb op die gang gestaan en alles in me heeft gejuicht. Daar hing de lijst met de namen van de militairen die op missie mochten. Mijn hart sloeg over. Daar stond mijn naam. Schreinemachers. De andere namen las ik in grote haast, gulzig nam ik ze tot me, namen van toffe gasten die me gingen omringen op mijn eerste missie naar dat bizarre land. Je moet compleet gek zijn om daarnaartoe te willen. Ik wilde dat.

En nu is het zover. Ik heb een eigen aluminium uitzendkist voor mijn bagage gekregen, die ik heb beplakt met stickers. Er moesten ook officiële documenten op geplakt worden, zodat het helemaal mijn uitzendkist werd. Een relikwie die de rest van mijn leven bij me blijft.

Het komt goed. Ik zei het tegen mama tijdens het afscheid op vliegveld Eindhoven: 'Komt goed, mamsie.' In de stilte die volgde, nestelde zich het grote belang: vrede en veiligheid. Ik sta voor iets heel groots waar iedereen in mijn omgeving het over heeft, waar iedereen van weet dat we er alles aan hebben gedaan om hier zo goed mogelijk op voorbereid te zijn. Ik weet het en ik voel het: hier heb ik iedere dag voor getraind, met de besten van de wereld, de voorbereiding was tot in de puntjes. Het komt goed, ik ben er klaar voor, natuurlijk ben ik dat.

Maar nu sta ik ineens oog in oog met oorlog. Vreemder wordt het niet. Natuurlijk zijn er in mijn 300 Squadron genoeg mensen die al eerder in Afghanistan, Irak, Bosnië of waar ook zijn geweest. Die al een missie op hun naam hebben staan. Maar zij hebben niks over de gevaren verteld. Bangmakerij is uit den boze, de rauwe kanten worden simpelweg niet genoemd in de verhalen. Het is alleen maar vet. Die mensen kennen de wetten en zijn perfect op elkaar ingespeeld, hun eenheid is niet kapot te krijgen. Ik wil daarbij horen.

Maar diep vanbinnen vraag ik me af wat ik zal gaan aantreffen. Je hoort dat daar mensen doodgaan. Zal ieder van ons terugkeren?

Ik ben 26 en het is 2008. Ik heb geen idee, geen clou. Ik weet wat ik kan met mijn helikopter en hoe het schieten gaat. Maar ik ben maar een copiloot. Wel heel goed voorbereid, maar toch.... Ik kan me de setting niet voorstellen, noch de scènes, de geluiden, de geuren. Ik heb nog geen idee van de haat en de stank, de mortieren, de raketten en de kogels, het angstaanjagend opwaaiende zand en de stang die geraakt zal worden en toch niet breekt, godallemachtig, die stang, ik heb nog geen idee van het verhaal van die stang, van het wonder dat mijn leven zal redden en van al die anderen die met mij in die kist zullen zitten, de kist die ik vloekend en tierend maar uiterst koelbloedig en wonder boven wonder aan de grond zal zetten, de kist waarover ik nu nog kan vertellen.

Ik sluit mijn ogen. We stijgen op, we vliegen, we landen, de deur gaat open. Het is oorlog.

1

BASIS

IK WAS AL EEN PILOOT

Al heel jong wist ik dat ik in twee werelden leefde. Die ene wereld zat vol verrukking. Daarin klonk de muziek en was het eindeloos feest. Ik kon er mijn gang gaan en genieten van de vrijheid die het spelen en buitelen mij gaf. In de andere wereld huisde een gruwelijke werkelijkheid, waarin alles onvoorspelbaar was, het gif van de drank onbeheersbaar en vervaarlijk om zich heen beet. In die wereld pakte ik al heel jong beslist en vastberaden mijn rol. En die rol bestond uit het beschermen van Floor en mama.

Mijn zesde zintuig groeide sneller dan normaal was voor een kind. Ik was al een piloot zonder dat ik wist wat een vliegtuig was. Ik was voortdurend op mijn hoede. Oren gespitst, ogen op scherp, alle zintuigen geactiveerd. Inschatten. Wat is het gedrag van papa? Wat gaat er komen? Ik heb angsten gehad, ik heb zorgen gevoeld, maar no way dat ik klein werd, ik dacht mezelf groot. Ik kreeg een bepaalde strijd lust, waardoor ik een systeem in mij ontwikkelde. De strateeg Do, een vechtlustig en hardnekkig type dat niet voor één gat was te vangen en me dwong tot extreme alertheid. Ooit zou ik afscheid van de vechter Do moeten nemen, maar in mijn kinderjaren was ze mijn trouwe kompaan die ik graag volgde. Ze had immers gelijk. De vechter werkte perfect voor mij als meisje en werd mijn verborgen superkracht toen ik vlieger wilde worden. Het was: de vechter en ik, daaromheen een schild. Ik was verplicht nooit te verslapen. Hoe zou ik anders mama en Florence kunnen beschermen? Dat kon niet.

Als kind heb je nog lang niet door dat je leven een bijzondere kant heeft. Het bewustzijn dat het niet normaal is om met zoveel verantwoordelijkheidsgevoel rond te lopen ontbreekt nog. Het beeld van een papa zoals Floor en ik dat meekregen werd onze waarheid. We hadden geen vergelijkingsmateriaal, dat kwam pas veel later, toen ik zelf de liefde van mijn leven in de rol van vader zag. Toen begreep ik: o, zo kan het ook. Je moet dat beleven, ervaren, zien, voelen, voordat je het gaat beseffen. Mijn man is een opvoeder. Mijn vader heeft dat woord meteen geschrapd van zijn takenlijst.

En toch gaf papa ons zoveel mee. Hij leerde ons om te genieten van het leven. Hij was de man van de uitvindingen, want hij was leraar handvaardigheid in hart en nieren. Er was niks leukers dan met papa meegaan naar zijn atelier, waar hij – tot onze grote trots – de mooiste dingen maakte. In dat atelier gingen we los, er hing de sfeer van een grenzeloze vrijheid. Floor en ik mochten met een nietpistool in de muren en de plafonds schieten en ons uitleven met verven en boetsen, en hoe vies we ook werden, papa vond alles prachtig. Dat was wat papa ons gaf. Alles mag. Alles is mogelijk. Alles kan. Dat maakt een mens dapper.

We waren in zekere zin ook bevoorrecht. Geen enkel kind mocht wat wij allemaal mochten. Geen enkel kind kon in vrijheid zoveel doen als wij konden. Dat was de ene kant van het verhaal. We waren soms wel degelijk die Pippi Langkous, die ook een papa had als de onze, zo'n zelfde type, tonnetje rond en maar drinken. Maar als ie weer eens ten tonele verscheen, waren Pippi en hij meteen de beste maatjes. Ook zij had geen hekel aan haar papa. Onmogelijk, want er was zoveel creativiteit, zoveel fantasie, zoveel plezier. Geen enkel kind vindt het leuk om een papa te hebben die te veel drinkt. Maar eigenlijk had ik de leukste papa van de wereld. Eigenlijk schonk hij mij het lef mijn dromen niet te laten liggen. Ik moest ervoor gaan.

2

DE LUCHT IN

HET ONMOGELIJKE IS MOGELIJK

Even uitleggen hoe het allemaal werkt. Voordat je aan de slag gaat als militair vlieger, ga je naar de Koninklijke Militaire Academie (KMA) in Breda, een deels wetenschappelijke studie met vakken als militaire historie en oorlogsvoering. Daar word je gevormd tot militair en officier.

Na de KMA ga je naar Woensdrecht. Daar volg je de Elementaire Militaire Vlieger Opleiding (EMVO): drie maanden theorie, drie maanden vliegen. *Monkey see, monkey do*, oftewel: leren door nabootsing. Vrijwel geen herkansingen. Elke dag megastress, elke dag kun je afvallen. Dertig vluchten en een heel exponentiële lijn van groei. Kijken of je wel echt het vliegerhandje hebt. Of je tegen bizarre druk bestand bent, of je onder die omstandigheden toch megagoed kunt focussen en weerbaar genoeg bent om ermee te dealen als er iets fout gaat. Hoe herpak je jezelf, blijf je in je foutje hangen of coach je jezelf er weer uit? Binnen drie maanden leer je werkelijk alles uit het vliegtuig te halen. Aan het eind ga je in je eentje *take off*, maak je loopings en *barrel rolls*, en heb je het beest met 700 pk eindelijk overmeesterd.

Dit was echt een van de verschrikkelijkste, heftigste onderdelen van de opleiding. Dit zou ik werkelijk nooit meer willen overdoen. Toch gek dat ik toen elke avond tot veel te laat in de bar hing. Leren deed ik zelden en de oude versie van 'Do in opleidingen' was nog altijd gewoon aanwezig. Die versie van: een beetje schijt aan alles hebben en gokken op het geluk aan mijn zijde. Zo zal het niet helemaal zijn geweest, ik moet goed heb-

ben gepresteerd, anders haal je het niet, maar in mijn ogen was het echt geluk dat ik steeds weer door al die testen rolde.

Na de EMVO vertrek je naar Amerika, waar doorgewinterde piloten je opleiden tot helikoptervlieger.

Maar goed, laat ik beginnen bij het begin. Ik was negentien toen het avontuur ging beginnen. De KMA in Breda, de Koninklijke Militaire Academie. Ik dreutelde de klas binnen, mijn hart klopte vol verwachting en nieuwsgierigheid. Ze keken me aan. Wie was dit nu weer? Ik was later dan de rest van de verse klas, omdat ik die testweek nog had moeten doorlopen. Iedereen zat er al in het groen en ik kwam binnen in mijn burgerkloffie. Ze dachten allemaal: ah, daar zul je de secretaresse hebben. Wellicht dat sommigen dachten dat ik de nieuwe stagiaire was, ik was immers nog altijd piepjong. Maar ik kwam, als een van de weinige vrouwen, dat zag ik gelijk, de klas opvullen; ik was niet de secretaresse, niet de stagiair, ik was gewoon een van de anderen. Ik kreeg het groene pak aan, transformeerde van burger tot militair en zat ineens in het peloton. Potverdorie.

Dan begint de ontgroening en veel sneller dan je beseffen kunt, sta je in een supergek pak met een slaapmatje onder je T-shirt en je sporttenue in de aula van het Kasteel van Breda. Ik was constant in vertwijfeling. Wat moest ik doen en wat moest ik zeggen? We kregen de opdracht ons te camoufleren met pindakaas en moesten yoghurt in ons haar smeren. Ik zei: 'Nou, daar gebruiken wij thuis pindakaas en yoghurt niet voor, dus dat ga ik niet doen.' Uiteraard moest ik voor deze brutaliteit op gepaste wijze bestraft worden: ik moest door de zaal lopen terwijl ik onafgebroken riep: 'Ik ben een peer, ik ben een peer, ik ben een peer.'

Nou, prima, dan was ik maar een peer. Ik had in ieder geval geen yoghurt in mijn haar gesmeerd en geen pindakaas in

mijn ogen gekregen. Die avond werd ons verteld dat we ons voor het diner naar de binnenplaats van het kasteel moesten verplaatsen. Daar moesten we op onze rug op de grond gaan liggen, met de hoofden tegen elkaar, om je maatje spaghetti te voeren met een lepel. Je ziet natuurlijk niet waar die ander zijn of haar mond zit en probeer dan maar eens een lepel goed te mikken boven iemands gezicht. Het was hilariteit ten top, maar ook heel zwaar. We maakten bijzonder lange dagen, waarbij ik continu een beetje angst voelde voor wat er nou weer ging gebeuren. Je zit plots in een omgeving met veel nieuwe mensen, wordt geconfronteerd met ondervragingen, bent voortdurend push-ups aan het doen omdat dat opgedragen wordt. Sowieso waren we veel aan het sporten, en na een intense week vol indrukken en inspanningen mag je dan toch echt toetreden tot het cadettencorps. Dit was het eerste moment dat we voelden hoe een gezamenlijke vijand ervoor kan zorgen dat je een hecht broederschap vormt.

Was ik nu trots? Voelde ik de ultieme vrijheid? O, zeker. Maar er was nog iets anders, iets sterkers. Ik voelde vooral de bevestiging van iets wat als een leeuw in mij brulde. Als je iets wilt, kan alles. Als je ergens voor gaat, heb je een kans. Als je ergens je zinnen op zet en niet loslaat, kunnen er bizarre dingen gebeuren. Ik had me niet van mijn droom laten afbrengen. Die vette baan. Daar draaide het voor mij allemaal om.

Aan het eind van de EMVO moet je invullen waarin je wilt vliegen, je mag dan een top 4 inleveren. Ik had altijd ingezet op de F16, totdat een vrouwelijke collega mij zei dat niet te gaan doen, omdat het voor vrouwen niet makkelijk is om je plek te vinden in dat macho wereldje. De F16 was de meestbegeerde plek, iedereen was erom aan het vechten, het was een repeterend spel van 'wie is de beste' om deze plek te bemachtigen. Hiervoor werd elke dag een sterk staaltje ellebogenwerk verricht.

Toen ik nog op school zat, dachten velen: die Do pakt het niet slim aan, bewandelt niet het juiste pad. Status: extra op haar letten. Maar in mijn optiek was dat nergens voor nodig. Jullie lopen allemaal in hetzelfde malletje, dacht ik altijd, maar het kan ook anders, we hoeven niet allemaal hetzelfde pad te volgen. Een natuurlijke drang, geërfd van mijn moeder. Zij heeft zich altijd willen losrukken van de kettingen die er aan het leven hingen. Zij had eigenlijk medicijnen willen studeren en dat kon niet, zij had naar het buitenland gewild om te helpen en dat mocht niet, zij had iets van: laat me nou toch eens vrij. Ik heb het stokje van haar overgenomen en ben keihard gaan vechten om het onmogelijke mogelijk te maken. Ik wilde niet worden gekooïd door het leven onder het mom van 'zo is het nu eenmaal altijd zo geweest', no way, op geen enkele manier. Als je mij probeert vast te pinnen, ren ik heel hard weg.

Mensen die door een selectie komen die van hen 'een vlieger in het leger' maakt, zijn uitzonderlijk. Die hebben een uitzonderlijk natuurlijke basis, die geloven uitzonderlijk sterk in zichzelf. Als je dat niet hebt, vul je überhaupt dat formuliertje niet in om deel te nemen aan die bizarre selecties. Dan zeg je: sorry, ik ben weer weg, foutje, bedankt. Heel veel mensen haken af omdat ze denken dat ze het toch nooit halen.

Zodra je het wel gehaald hebt, krijg je als vanzelf een spoedcursus verantwoordelijkheid voor je kiezen. Dat verantwoordelijkheidsgevoel wordt er de hele dag in geramd. Er is geen eerlijker leven dan dat van een militair vlieger, de hele godganse dag zetten ze een spiegel voor je snufferd. Zo, kijk hier maar even in. Nou, wat zie je? Precies. Wat gaan we eraan doen? Precies dat. Heel helder, heel zuiver, heel confronterend.

Vanaf dag één word je als vlieger getraind in verantwoordelijkheid. Externe factoren waardoor iets misgaat? Niet interes-

3

**RETURN
TO BASE**

BACK TO NORMAL?

Terugkeren van een missie is voor iedere militair een grote shock. Je kunt niet zomaar van een oorlogsland als Afghanistan pats-boem terug naar je doorzonwoning in Nederland. Die overgang is simpelweg te groot. Ineens zit je weer in je eigen land, waar mensen ruziemaken over de heg of hun parkeerplaatsje. Waar ze zeuren over alles wat ze niet krijgen van de overheid in plaats van dankbaar zijn voor wat er allemaal wel is.

Daarom ga je na een missie eerst naar Kreta. Je komt daar in een hotel met alle uitzendmilitairen samen. Iedereen is in drie maanden totaal verwilderd. Dat vormt samen een ander volkje dan je normaal aantreft. Bij de entree van het hotel staat wat het allemaal kost als je iets kapotmaakt in het hotel. Brandblussers: zoveel euro boete, bar verbouwen: zoveel euro, ramen laten sneuvelen, bedden slopen, zo gaat dat maar door. Die lijst hangt daar niet voor niks. Iedere week kwamen daar rotaties met militairen en die sloopten werkelijk het hele hotel. Er kwamen beesten terug uit Kandahar die nog van alles recht te zetten hadden met elkaar. De gekte, de beelden in hun kop, de waanzin, het moet er daar allemaal uit. Dat maakt het ook duidelijk: je kunt die mensen niet in één klap terug naar Nederland brengen, want dat wordt knokken in de kroeg. Die mensen mogen voor het eerst na drie, drieënhalve maand geheel onthouding weer drinken, dat gaat dus meteen helemaal mis. Fenomenaal systeem dat ze ons eerst naar Kreta brachten, maar serieus: een bittere noodzaak. Voor mij was het een eyeopener,

maar ik kan het normale mensen niet uitleggen. Niemand begrijpt dat. Ik werd op een gegeven moment gesnapt met een sixpack Coronabier dat ik had gejat uit een koelkast buiten bij de bar. Ik werd dus 'opgepakt' door de marechaussee, de KMAR, en ondervraagd. Stel je de scène voor: een licht aangeschoten Do die een verhoor in moet waarop ze in eerdere trainingen uitvoerig is getraind. Een knetterdronken detachementscommandant die elke keer om de hoek van de deur kwam roepen: 'Dooo, niks zeggen!' Die mannen van de KMAR kwamen helemaal nergens met ons. Ze lieten me na een uurtje gaan en zeiden dat het nog een staartje zou krijgen. Ik wacht nog steeds op dat staartje.

Zo is het altijd geweest. We hadden een keer een Oktoberfest waarbij de mannen allemaal lederhosen aantrokken. Ik droeg een rokje, maar was wel zo pienter om er een legging onder aan te doen. Dat werd natuurlijk drinken en een gast tilde mijn rokje op en wilde me een pets op de billen geven. Ik draaide me om: *pats* in het gezicht. Niet fucken met mij.

Als er iets 'oer' is aan mannen, dan komt het naar boven wanneer ze dronken zijn of heel lang weg zijn van huis. Dan willen ze opboksen tegen elkaar. Je moet ook niet verwachten dat als je mensen vraagt een oorlog in te gaan om bommen te gaan gooien, ze thuis in de kroeg het liefste ventje zijn.

Na drie dagen Kreta, wanneer iedereen stoom heeft kunnen afblazen, vlieg je pas door naar vliegveld Eindhoven. Daar stonden ze allemaal te zwaaïen. Het mooiste moment ooit. De bloemen, het 'Welkom thuis'-bord, een tafel vol sushi.

Ik had een minipapegaai, een grijze roodstaart: Charlie. Die had ik heel goed opgevoed. Ik had hem geleerd kusjes te geven en hij was altijd bij mij. Op mijn schouder, daar kon je Charlie uittekenen. Of ik nu naar de Gamma ging of bij mama op visite: Charlie was bij me.

Toen ik thuiskwam na mijn missie en Charlie zag, ging mijn hart vol liefde open, maar dat was niet wederzijds. Charlie beet meteen in al mijn vingers. Bloeden als een rund.

Dat is dus wat uitzending doet. Het verandert alles. Je komt thuis en je moet echt wennen; je bent een ander persoon. Ikzelf was in één klap volwassen geworden.

Ik kan me zo voorstellen dat die papegaai voelde: je hebt me drie maanden in de steek gelaten. De onschuld is eraf. Die lieve Do die naar Kandahar ging om die meisjes daar boeken te brengen en vrede en veiligheid te stichten, die Do met al haar mooie gedachten, was teruggekomen als een ander iemand. Die had de gruwelijke werkelijkheid van de wereld gezien en aan den lijve ondervonden hoe verschrikkelijk mensen kunnen zijn en hoe ze de afschuwelijkste dingen willen aanrichten.

Iedereen die een militair kent zal het herkennen: na een jaar verandert zo iemand al, maar na een uitzending krijg je een andere partner terug. Misschien was Charlie boos, misschien straalde ik iets anders uit. Was ik een beetje verhard. En daar betaalde ik meteen de tol voor. Die papegaai heb ik weg moeten doen, dat kon niet meer. En ik? Ik was een vrouw geworden, meer mans, meer op mijn hoede voor de wereld, want die zat toch wel apart in elkaar.

Wie op uitzending is geweest, weet plots dat er meerdere universums naast elkaar bestaan. Wat ze zeggen over de missie in Afghanistan? Jij weet wel beter. Je gelooft niet meer in die grapjes van het nieuws. Je kijkt televisie, luistert radio, leest de kranten en denkt: het strookt niet met de werkelijkheid zoals ze de situatie schetsen. De enige waarheid lag in Kandahar, waar wij waren en al die media die erover berichtten niet. Alleen wij kennen de details, de kleuren, de geuren, het gevoel van het zand, de geluiden, het onbegonnen werk, het samen zijn als team, de euforie... en de ontgoocheling.

Op 10 december 2009 werd de helikopter van Luchtmachtvlieger Dominique Schreinemachers neergeschoten in Afghanistan. Als door een wonder wist ze samen met haar crew de passagiers in veiligheid te brengen.

Return to Base is een boek vol moed en kracht; het is het adembenemende levensverhaal van een vrouw wier leven werd gevormd door een alcoholistische vader die ze ondanks alles immens liefhad. Vastberaden joeg ze haar droom om vlieger te worden achterna. Die droom kwam uit, ze diende 20 jaar bij de Koninklijke Luchtmacht. Eenmaal afgezwaid moest het échte gevecht nog beginnen. Ze ontdekte dat 'doorzetten' niet meer voldoende was. Door terug te gaan naar de basis wist ze haar leven weer op de rit te krijgen.

Dominique Schreinemachers' persoonlijke verhaal en haar soms bizarre ervaringen tijdens missies in oorlogsgebieden zijn niet alleen fascinerend om te lezen, maar ook bijzonder inspirerend.

DOMINIQUE SCHREINEMACHERS werkte twintig jaar als Luchtmachtvlieger, is gedragsbeïnvloedingspsycholoog en richt zich tegenwoordig met haar onderneming The Boost Company op het versterken van leiderschap, teamwork en persoonlijke groei.

'Een veerkrachtige vrouw die tegenslagen heeft overwonnen en nu anderen inspireert om hun eigen uitdagingen te trotseren! Mis haar boek niet!'

– **Pieter Cobelens**,
generaal-majoor b.d.
Koninklijke Luchtmacht

'Schreinemachers is letterlijk en figuurlijk een hoogvlieger die inzoomt op de kleinste details, zodat ze iedere missie succesvol kan volbrengen. Haar boek geeft prachtig inzicht in de ontwikkeling die haar heeft gebracht naar waar ze nu staat.'

– **André Kuipers**,
astronaut en ambassadeur
van de aarde

9 789043 935302

www.kosmosuitgevers.nl

NUR 402
Kosmos Uitgevers,
Utrecht / Antwerpen